GAZETA KRAKOWSKA

Nro 19.

z KRAKOWA DNIA 7 MARCA 1824 ROKU w NIEDZIELĘ.

— *Z Krakowa.* —

G Ł O S

SEBASTYANA GIRTLERA,

Zastępcy Rektora i Prezyduiącego w Towarzystwie Naukowym, przy zdaniu sprawy z czynności rocznych tegoż Towarzystwa, na Posiedzeniu publicznem dnia 15 Lutego 1824 roku, przez W. *Józefa Markowskiego*, Professora Uniwersytetu i Członka Komitetu Towarzystwa Naukowego czytany.

Trzeci raz na ten, który mam honor z woli Rządu piastować, powołanemu Urząd, dostaie się ten za szczytny udział, w obec Prześwietney Publiczności zdawać sprawę z czynności Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem naszym połączonego, w chwili ósmey, istnienia tegoż Towarzystwa rocznicy, ktorey dzisieysze publiczne posiedzenie iest poświęconem.

Wiele w sobie czuię chęci, abym z przynależytą, ile bydź może, z tylu względów oddał i wystawił ten przedmiot godnością, tyle razem czuię obawy, przebiegaiąc uwagą wszystkie okoliczności, abym nie maiąc daru wymowy, przez nieudolność w wysłowieniu, nie minął się z właściwym dzisieyszey uroczystości celem.

Sprawa Nauk iest nader ważną i świetną, bo iey cele są wielkie i bardzo szlachetne, gdy prawdziwe wypływaią z nich dla dobra rodzaiu ludzkiego korzyści, zaprowadzenie więc Towarzystwa Naukowego, między chwalebne i wielce pożyteczne należy usiłowania i przedsięwzięcia, kiedy rozszerzanie i upowszechnianie światła Nauk na korzyść kraiu, nayistotnieyszym iest onego zamiarem.

Jak przyzwoite wychowanie fizyczne, rozwiia i ustala byt zmysłowy Człowieka, tak instrukcyia przez udzielanie i wpaianie mu nauk i umieiętności, podnosi, utwierdza, kształci i doskonali umysłowe iego władze; a uprawa ta sił iego duszy przyzwoicie prowadzona, uszacniaiąc i uszlachetniaiąc iestectwo Człowieka, usposabia razem przez porządne wykształconych tychże sił użycie, do bycia prawdziwie, sobie i drugim pożytecznym.

Postawiony w przestrzeni świata Człowiek, połączony z całym istot stworzonych łańcuchem, w pierwszych dziecińslwa swoiego latach mało bardzo maiąc wyobrażeń, ma ie dla tego czyste i iasne, przeto też one do późney częstokroć życia swoiego zatrzymuie chwili, co naywyraźniey dowodzi i okazuie pamięć, iako góruiącą w owym wieku umysłową władzę, z którą łączy się ieszcze szczerość i otwartość, a oraz chęć naśladowania wszystkiego, co pod zmysły iego podpadać może.

Nauka Religii, ta nauka Boska, nauka ludzkości nakazaney imieniem Nieba, nauka Prawdy, Pokoiu i Pociechy, prowadząc go nayprzód i zwracaiąc do Modlitwy, wpaia w umysł iego dziecinny i przelewa w serce iego, uczucia proste nayżywszey i naymocnieyszey

wdzięczności, a oraz nayglębszego uwielbienia dla Stwórcy i Dawcy Wszech rzeczy. Przy dobrych przykładach, kieruie go na drogę cnoty, a z postępem wieku i sił umysłu, urządza spokoyność duszy, każe urazy darować, zapobiega srogiemu panowaniu zemsty i dumy, podaie mu rady w pomyślności, a pociechę w dolegliwościach, krzepi upadaiącego nadzieią i niedopuszcza rozpaczy, a na powściągnienie ambicyi i chciwości ostrzega o krótkości życia i radzi nie łudzić się znikomością rzeczy ziemskich.

Nauka ięzyków ćwicząc iego pamięć, ułatwia mu sposobność nabywania potem obszernieyszych wiadomości, nauki moralne i Historyia, prostuią iego czucia, wystawiaiąc Mu skutki z prawego postępowania, maluiąc i przedstawiaiąc Mu obrazy dzieł cnotliwych, nastręczaiąc przykłady czynów szlachetnych, godnych chwały i naśladowania.

Kiedy z biegiem lat życia, ciała i duszy siły, coraz więcey rozwiiać się poczynaią, daie się w krótce, dostrzegać wyraźnie w młodocianym wieku, nowa umysłowa władza, władza mówię imaginacyi, władza z wielu względów, nader piękna i pożyteczna, podczas atoli szkodliwa, a nawet i niebezpieczna. Ona robi młodzieńca przyiemnym w obcowaniu, szybkość bowiem i przenikliwość w obeymowaniu, zwrotność i przytomność w odpowiedziach, dowcip z tworczym częstokroć połączony geniuszem, piękne zaiste, przyiemne i powabne duszy przymioty, wiele do podniesienia godności iestectwa Człowieka przyczyniaią się, wiele bardzo na korzyść onego stanowią.

Wymowa, Poezyia, sztuki nadobne i kunszta, zasilaią, doskonalą i prostuią tę władzę, okazuiąc Młodzieńcowi potęgę, i czaruiące wdzięki mowy ludzkiey, podnieconey talentem i zbogaconey dostatecznym zapasem wiadomości z Nauk i umiejętności nabytych.

Chcąc tę, tak przyiemnie odznaczaiącą Młodzieńca umysłową władzę, korzystnie dla niego i dla drugich, podnosić i kształcić, istotną ieszcze, i niezbędną iest potrzebą, żeby ią umieć, i stosownie prowadzić i utrzymywać w granicach rozsądku i reflexyi.

Matematyka, w wieku maiącego się poczynać rozwiiania władzy zastanawiania, zatrudniaiąc umysł młodego podawaniem Mu twierdzeń i wciągaiąc w rozwiązywanie onych, pasmem nieprzerwanem prawd z siebie wynikaiących i po sobie następuiących, zmuszaiąc go do zastanawiania się, do porządnego i ciągłego rozumowania i wnioskowania, wprowadza nałogiem na drogę rozsądku i rozmyślania, słowem, iest dla niego praktyczną Logiki nauką.

Matematyka ucząc go, przez ciągłe i nieprzerwane dochodzenie i zgłębianie prawd ogólnych, wyciągać szczegółowe i na odwrót, prowadzi go na drogę działania w związku, na drogę przedsięwzięcia i układów systematycznie, słowem prowadzi go na drogę postępowania prawą i porządną. — O! gdybyć to mieć można Matematykę dla serca ludzkiego, tak iak ona iest nauką dla rozumu.

Otóż widoczne i naybliższe korzyści, iakie z nauki Matematyki dla młodzierzy wypływaią, lecz nie tu one kończą się dla tych, ktorzy przedmiotowi temu się oddadź, którzy umieiętnościom gruntownym, wyższym naukom poswięcić się, i niemi się zaiąc prawdziwe maią przedsięwzięcie.

Matematyczne nauki, są podstawą Fizyki, przyczyniły się istotnie do iey wzrostu, iuż kierowaniem rozumu ludzkiego, na drogę prawą poznawania natury, iuż pewnością swych początków, do różnych skutków szczęśliwie przystósowana.

Wykład nauki o spoczynku i biegu, czyli Mechanika ciał ziemskich, Mechanika fizyczna, właściwie Statyka i Dynamika, a ieżeli ciała płynne ma za przedmiot, Hidrostatyka i Hidrodynamika, winne są swoię zasadę, prawdom i twierdzeniom z Matematyki powziętym i w niey udowodnionym. Z znaiomości tych nauk, ile dobroczynnych dla rodzaiu ludzkiego, wypłynęło skutków, naymniey tylko zastanawiaiąc się, widoczna iest, one posłużyły do tak wielu wynalazków, i doskonalenia rozlicznych narzędzi i machin, iuż ułżywaiących siłe Człowieka, iuż ku potrzebie i wygodzie iego służących, kunszta, rzemiosła, fabryki, im swóy wzrost, swoie zakwitnienie są winne.

Budownictwo tak ziemne, iak wodne, cywilne rownie iak woyskowe, w niey ma swoię podstawę, bez niey iest prostą Empiryią, tak iak ziemiomierstwo bez znaiomości Teoryi Jeometryi iest czczem i mechanicznem bez nauki działaniem. W niey ma swóy początek wiadomość o żeglarstwie powietrznem, Aerostatyka; budowanie statków do pływania i przeprawy na wodzie, i samo żeglarstwo wodne, tak początek, iak wzrost i doskonalenie iey są dłużnemi, uławienie i rozszerzenie handlu, będąc skutkiem żeglugi, ułatwiło ludziom i narodom, zbliżenie się do siebie, poznanie swoich produktów, ustaw, zwyczaiow i siebie na wzaiem. Znaliżbyśmy bez żeglarstwa Indyie? byłażby odkryta Ameryka? tyle dostatkow, tyle rozlicznych istot do wygod, kunsztów, przemysłu, przydatnych i potrzebnych, i na samo zdrowie szczęśliwy wpływ maiących, zostałyby były, przed wiadomością naszą ukryte.— Mechanika wyższa, z przystosowaniem do ciężkości ciał ziemskich i attra cyi ciał Niebieskich, albo mechanika tychże ciał, będąc częścią Matematyki wyższey, iest właściwie Astronomią fizyczną. Myli się, kto mniema, że w kraiach odległych od morza, nauka Astronomii, między potrzebne. liczoną bydźby niepowinna, ten nie wchodzi i nie zgłębia zapewne, ile to ważnych i użytecznych dla rodzaju ludzkiego przedmiotów, zaymuie w sobie ta nauka w ogólności uważana. Wdawać się w ich wyszczególnienie wszystkich nie iest tu moim zamiarem, pomiiam rzecz o Gnomonice, o robieniu i urządzaniu kompasow, i t. d. powiem iednakże w krótkości, Uranografiia, Hydrografiia, Jeografiia, odznaczanie położenia względnego kraiow, Miast, wod, i t. d. i przenoszenie go na papier, albo rysunek mapp geograficznych, pomiędzy wielą innemi częściowemi w niey naukami, wchodzą oto w skład iey całości. Astronom zięty duchem obserwacyy z pomocą rachuby, dochodzi i dostrzega biegu planet, a w patrzaiąc się w ogromną przestrzeń Nieba, błyszczącego i iaśnieiącego nieprzeliczonem mnóstwem większych i mnieyszych świateł, unosząc się i korząc, w tym blasku poznaie i wielbi Istność Przedwieczną, Mądrość i Doskonałość Nieskończoną, poznaie mówię i czci w wielkiem tem dziele Stwórcę wszystkiego, niepodobną też iest prawie dla tego rzeczą, aby Astronom mógł bydź kiedy Ateuszem, Bóg kmiotka iest i Newtona Bogiem.

Wykład nauki o świetle w Fizyce, ma swoię zasadę w Matematyce, Optyka i iey gałęzie, Dyoptryka i Katoptryka, są właściwie Matematyką zastosowaną. Nauka Perspektywą zwana, tu się także odnosi. Jeżeli wzrok nieocenionem iest pomiędzy tylu innemi dobrodzieystwy, któremi nas Naywyższa obdarzyła Opatrzność tedy wynalazek szkieł różnych między naypięknieysze i nayprzyiemnieysze należy zaiste z tych nauk korzyści. Kto na dłuższą lub choć na krótszą chwilę o niemoc wzroku, był przyprawiony, kto na okropne i dręczące cierpienie, niemódz widzieć, był wystawionym, ten z uniesieniem owoce tey nauki za naydroższe poczyta. Szkła przepuszczaiąc i przesyłaiąc nam światło oświecaią mieszkania nasze. Szkła przedstawiaią podczas bawiące i maniące nas widoki. Szkła zbliżaiąc i iaśnie przedstawiaiąc przedmioty, daią sposobność Astronomom wpatrywania się w błękit Nieba i dostrzegania na niem pochodu Planet. Szkła ułatwiaią nie tylko widzenie, ale i poznawanie istót stworzonych, za pył znikomy, częstokroć zaledwo mianych. Nauka Rysunkow i Malarstwa, z nauki o świetle i Perspektywie, z wiadomości o cieniach i przycieniach, wielkie także czerpa pomoce, znayduiąc w niey dla siebie przy innych potrzebnych i pomocnych wiadomościach, naypewnieysze prawidła, bez nich iest tylko w miarę żywości i tęgości imaginacyi, w miarę usilności, mniey lub więcey trafnem i zręcznem na naśladowaniu opartem wykonywaniem.

Wykład nauki o głosie, ma także w Matematyce swoię podstawę, Akustyka równie iak Muzyka, tu należą i są iey częścią. Hermes, ktorego poźniey nazwali Trysmegistą Grecy, miał bydź wynalazcą Arytmetyki, Jeometryi, Astronomii i Muzyki. Jeżeli więc u dawnych iuż Egipcyan za czasow Psammetyka te nauki w związku, znane

były, na trzynaście przeto niemal wieków przed Narodzeniem Chrystusa, Muzyka z matematycznemi połączona iuż była umieiętnościami. — Rambeau i d'Alembert poźniey tony Muzyczne pod rachubę podciągnęli. Jak szczęśliwe są głosu i muzyki skutki, iuż się tutay zastanawiać nie będę. W Swiątyniach iesscze zdrowia u Starożytnych Narodów, a poźniey przez Greckich i następnych Lekarzy, dźwięki muzyczne i chory, w poczet przyiemnych, przyiaznych zdrowiu ludzkiemu i lekarskich środkow policzone były.

Fizyka, nauka tak ze wszech miar ważna, tyle i tak pożytecznie wpływaiąc na postęp sztuk nadobnych, kunsztów i nauk, z Matematycznemi połączona umieiętnościami, maiąc za cel wykładanie własności ciał, skutków widzialnych i przyczyn ich, nie może dla tego, obeyśdź się bez związku z Chemiią, tak, iż dziś iedna bez drugiey zaledwo ostać się może, w wyszledzaniu albowiem składu Istot stworzonych, przez czynienie ich rozbioru, Chemik Fizykowi pomocne podaie ręce. Kto chce przez rozkład dochodzić, z iakich części powstaie, z iakich pierwiastkow, iakowe składa się ciało, ten potrzebuie samę pierwey poznać Jstoty, ten z ich uporządkowaniem, różnicami, podziałami, i cechami charakterystycznemi obeznać się powinien, znaiomość więc Historyi naturalney, do rzędu Nauk z tamtemi stycznych należy.

Znaiąc wskazanym dopiero sposobem istoty, ktoż nieuznaie, że nayistotnieysze i nayporządnieysze od tych Nauk iest przeyście do poznania w względzie fizycznym Człowieka. Jasną wszakże iest rzeczą, iż skoro Człowiek całemu szeregowi istot stworzonych przodkuie, skoro między temiż Jstotami, a nim zachodzą z woli Stworcy nieustanne i konieczne stosunki, i od tey między nim a całem rzeczy stworzonych pasmem, stopniowaney harmonii, był iego fizyczny, zdrowie i życie, choroby i śmierć nawet sama, zależą, istotną przeto iest potrzeba nabywania wiadomości z tamtych nauk, aby trafniey Człowieka poznać i o fizyczney iego doli, radzić i stanowić można.

Kto chce poznać Człowieka w względzie moralnym, kto dąży do poznania go w względzie Towarzyskim drugiemi, kto usiłuie zastanawiać się nad stosunkami, politycznemi, iakie między nim a rzeczami zachodzą, ten pragnie oddadź się naukom Prawa.

Naydokładnieysze poznanie prawdziwey i czystey moralności i wpływy na ukształcenie Człowieka; w Nauce Chrystusa znayduie się, z niey iako z naypewnieyszego i nieomylnego źrzodła czerpane bydź winno.

Jak zgodność i skutkowność w działaniach wszystkich Organów w ciele Człowieka, stanowi dobry byt Machiny iego, ani uszczerbek lub porażenie w iednych, bydź może bez szkodliwego wpływu na dzielność porządek w drugich, tak i kształcenie władz umysłowych, iedney z poniżeniem lub zaniedbaniem drugiey, wprowadza w niey koniecznie stępienie, lub uśpienie i nieczynność.

Ten sam i między naukami i umieiętnościami utrzymuie się związek i acz kolwiek bywa i owszem potrzebne iest zamiłowanie szczególnieysze tey lub owey Nauki albo umieiętności, do czego podczas osobliwsze przyczynia się usposobienie i wrodzona nieiako skłonność, od tego bowiem przywiązania się wzrost i samo nawet doskonalenie umieiętności, nauk, sztuk i kunsztów zależy, poniżanie przecież iednych względem drugich szkodliwem iest i mieć mieysca nie powinno. Przesąd niektorych uczonych, mowi znany zaszczytnie w uczonym świecie Rodak i Kollega nasz Jan Śniadecki wynoszących iednę Naukę z pogardą drugiey, iest to sam lubstwo, chcące się przecenić lekce ważeniem rzeczy sobie nieznaney, iest to uczone barbarzyństwo wynikaiące z krótkiego i fałszywego rzeczy widzenia.

W skróconey tey osnowie, wystawiwszy potrzebę, związek i korzyści z nauk i umieiętności, udowodniłem, mniemam, użyteczność Towarzystw Naukowych; niem atoli przeydę do zdania sprawy w szczególności, z działań naszego Towarzystwa, muszę pierwey z naprzyiemnieyszego wywiązać się obowiązku.

J. W. Senatu Rządzącego Prezesie! Dostoyny Rządu i Kraiu Naczelniku! pozwól łaskawie, abym Cię na dal do piastowanego w Gronie naszem zaprosił urzędu. Przez zaufanie, którem Cię Nayiaśnieysi Monarchowie, Kraiu naszego Protektorowie zaszczycaią, przez miłość i uszanowanie Mieszkańców Kraiu, pragnących Cię widzieć swym Rządcą, swym Oycem, iesteś wyższym nad zewnętrzne tutay z mey strony uwielbienia oznaki. Lecz przywiązanie Twoie do nauk, gdy z nich niektóre między ulubione, nawet Twych zatrudnień należą przedmioty, rokuiąc Kraiowi naybliższe pożytki, przy uznanych iuż z nich dla powszechności korzysciach, ziednaią Ci milszy, świetnieyszy i trwalszy nad wszystkie pomnik w przychylności i uwielbieniu współczesnych, w błogosławienstwie Wnukow i Nadwnuków, Mieszkańcow tego Kraiu, którzy Czci godne Twe Imie, iako Dobroczyńcy swego, z wdzięcznością i uniesieniem nigdy powtarzać nie przestaną.

Kolleg. X. Floryan Kudrewicz Pisma S. Professor, dziś Senator Rzpltey Krakowskiey, w dalszym ciągu Okresu II rysu Historycznego, wykładu Pisma S. mówiąc z Kolle. o dziełach Recognitiones Clementis i Clementina, okazawszy, iż te dzieła nie są Klemens Rzymskiego, samemi z tychże dzieł wyiętemi wykładami Pisma S. dowiodł, że Autora Recognitiones Clementis, sposób wykładu Pisma S. iest literalny, zgodny z prawidłami rzetelnego wykładu, Autora zaś dzieła Clementina, wcale niedorzeczny, i nawet uymuiący powadze Pisma S. starego Testamentu.

Kollega X. Błażey Helbinowski Teologii Dogmatyczney Prof: Kan: Kant: Krak: czytał rzecz o potrzebie obiawienia Boskiego. Okazawszy z natury Człowieka, iego przeznaczenie, to iest moralność z odpowiadaiącą szczęśliwością, wywodził niezgodności części, naturę ludzką składaiących, niezdatność Człowieka do swoiego przeznaczenia. Śledząc przyczyny tey niezgodności, wniósł z możności nadużycia wolności, możność zepsucia natury, a dowiodłszy rzeczywistego nadużycia wolności, z dysharmonii pierwiastkow machinę ludzką składaiących i z Historyi, okazał toż bydź źródłem zepsucia natury Człowieka, i wynikaiącey z niego niezdatności, do osiągnienia swoiego, przeznaczenia. Wyłożywszy, potem, że na to zepsucie natury ludzkiey, niemasz lekarstwa w mądrości świata tego, a iednak obowiązek do osiągnienia przeznaczenia iak przed upadkiem, tak i ponim ten sam zawsze, niezmienny i niezbędny pozostał, że sam tylko Stwórca mógł się stać naprawcą zepsutey natury, i takim się stał przez bezposrednie obiawienie, którego zatem potrzeba tak iest oczywista i konieczność, iak iest iawną i nieuchronną dla każdego Człowieka, potrzeba dążyć do swoiego przeznaczenia, które iest iedynym istnienia iego celem.

Kollega Felix Słotwiński Prawa Natury i Kościelnego Professor, czytał rozprawę o powadze Prawa Kościelnego, a wykazuiąc w szczególności źrodła onego, i pewność tychże źródeł przedstawił rozmaite zbiory ustaw Kościelnych, podzielaiąc prawa Kościelne, na dawne nowe i naynowsze, z zastanawianiem się w ogolności nad powagą, Corporis Juris Canonicy, a oraz przechodząc w szczegolności z rozbiorem rożne onegoż części.

Tenże czytał poźniey w dalszym ciągu rozprawę o przedmiotach prawa Kościelnego, w ktorych ustawy Kraiowe w Narodach Katolicką wyznaiących Religiią do ustaw Kościoła zastósowane bydź by powinny, dowodząc oraz, iak dalece potrzebą iest dla dobra społeczności gruntowna znaiomość prawa Kościelnego.

Kollega Adam Powstański Prorektór w Lyceum S. Anny w kontynuacyi o Archiwach, czyli Metrykach Królestwa Polskiego czytał o Metrykach Litewskich o Aktach Seymowych, Assessorskich, Referendarskich, Kommissyi woinney, Skarbowey, Edukacyyney, Sądów Nuncyaturskich, Grodu Warszawskiego i Miasta Warszawy, wykazywał ich przedmioty czas nastania, ięzyk i charakter, iakiemi są pisane, onych zupełnosć lub niedostatek.

Kollega Augustyn Frączkiewicz Professor Matematyki w Lyceum u S. Anny, wystawił pożytki wypływaiace z sposobu wykładania Jeometryi początkowey, którego się starożytni trzymali,

a oraz szkody wynikaiące z skracania tey nauki mechanizmem rachunku. Czytał potem syntetyczne dowody proporcyy, z których się wyciąga wstawa i dostawa połowy kąta w tróykącie płaskim, wyrażona przez wszystkie iego boki. Mówił o wyrażeniu powierzchni troykąta płaskiego, przez wszystkie iego boki, i o wyrażeniu teyże, przez promienie czterech kół, z których iedno iest w tróykąt wpisane, trzy zaś pozostałe są zewnątrz tróykąta, tak wykreślone, że się każde dotyka iednego boku troykąta a dwóch innych boków na przedłużeniu. Daley wyciągnął ważność linii prostey, dzielącey kąt tróykąta na dwie równe części, a okazuiąc mnieyszość i różnicę tey linii, od połowy summy boków troykąta, kąt podzielony zawieraiących, porównywał wzór przez siebie wyciągniony, z wzorem od Delambra podanym. Przydaiąc nakoniec wywód kilku innych podań trygonometrycznych, z twierdzeniami i rysunkami, które rozważał, związek maiących, dołączał nad tem uwagi, kiedy i przez kogo niektóre prawdy w Trygonometryach używane, odkryte były. —

Kollega Roman Markiewicz Fizyki w Uniwersytecie Professor czytał rozprawę o wiadomościach istotnie potrzebnych, do robienia dokładnych obserwacyy barometrycznych, załączaiąc oraz do nich sporządzone przez siebie w tym celu pomocnicze Tablice. — Kto zastanowi się nad użytecznością Barometru i rozległem onego w wielu względach przystosowaniem, iak iest upowszechnione i prawie pospolite to narzędzie, a iak mało znane, w miarę swego upowszechnienia, doskonałe iego użycie, stosownie do teraźnieyszego stanu Fizyki, przyzna istotną wartość tym przestrogom i uwagom. Wyłożone są w nich własności, iakich się po Barometrze wyciąga, aby się mógł nazywać wartym swoiego nazwiska, i tu mówił oraz o doskonałości podziałek, o wyborze godzin, przesilenia, w których się obserwacye wykonywać i zapisywać powinny, nakoniec, co powinno służyć za zasadę w dochodzeniu średniey Barometryczney. Przeszedł w krótkości stopnie przez iakie Barometr przechodził, niem doszedł do tego, na iakim się dziś znayduie. Ażeby zaś ułatwić dokładność obserwacyy i upowszechnić ie, ułożył tablice potrzebnych poprawek, iakie często w obserwacyach zaniedbywane bywać zwykły, a które ściągaią się do rozszerzenia przez ciepło Merkuryuszu i skal metallowych dzielących się na Millimetry, sprowadzaiące obserwacye do zero. Chcąc zaś i nieznaiącym ięzyka polskiego użytecznemi uczynić i oddadź też Tablice, tudzież wykład i sposób używania onych, ułożył ie i wydrukował w ięzyku łacińskim.

Kollega Franciszek Szopowicz Professor Matematyki w Uniwersytecie, czytał przesłaną na ręce swoie, rozprawę przez JW. Sebastyana Dębowskiego Członka Towarzystwa naszego Naukowego, wypracowana o Ziawiskach Natury w roku 1822 w Europie, Azyi, i Ameryce wydarzonych. W szczególności przedmioty tę rozprawę stanowiące były: O dziwnych natury zdarzeniach w ogólności, o trzęsieniach ziemi, zapadnieniach, o tworzeniu się nowych wysp, gór i skał; o pożytkach z Topografii Wulkanów, o górach Etnie, Wezuwiszu, Hekli, Rzuoka na położenie Wulkanów, o Wulkanach wygasłych, o Wulkanach podziemnych, o Teoryi działań natury i o materyach Wulkanicznych. Trzy na końcu załączone przypisy, i tablica wybuchnień wulkanicznych i trzęsień ziemi, ostatnią iey część stanowią.

Kollega Wilhelm Münch, ięzyków Oryentalnych w Uniwersytecie Professor, miał rzecz o przyiemności Wierszopisów Perskich, gruntuiąc twierdzenie na tey zasadzie że Wierszopisowie tem buynieyszą i żywszą maią imaginacyą, tem są czulsze i delikatnieysze w ich rymach wyrażenia, gdy mieyscem ich zamieszkania są piękne ogrody, i żywe niwy, gdy są oddani rozkoszom i przyiemnościom, ieżeli w takich bawią krainach, gdzie wypogodzone zawsze Niebo, blaskiem słońca świetnieiące, rzadko nader zachmurzonem bywa, gdzie obsypane nieprzeliczonem kwieciem łąki, a ogrody mnóstwem naypięknieyszych i naywybornieyszych napełnione owoców, zachwycaiące zmysły przedstawiaią widoki, gdzie natu-

ta sama nieiako zbytkować się zdaie; wskazywał w wierszach Perskich dla tego pewien rodzay fantastycznych przenośni.

Tenże czytał rozprawę o różnicach między Polskiem i Perskiem wierszopisarstwem, okazuiąc w szczególności, że Poeci Polscy przenośnie zwykli wprowadzać z łagodnością i umiarkowaniem, staraiąc się aby były łatwe, i wyiaśniaiące rzecz w krótkości, z przystosowaniem połączonem z gładkością, ozdobnością bez uniesienia, słowem nayusilniey staraią się przyiemność połączyć z iasnością, że wierszopisowie przeciwnie Perscy, oddawać zwykli rzecz z nieiakim popędem i uniesieniem, że powtarzać kilkokrotnie swe wyrażenia, z wyszukiwaną rozciągłością iest ich zwyczaiem, mieszaiąc do tego rozliczne częstokroć nie dosyć iaśnie lecz buyney imaginacyi dowodzące przenośnie.

Tenże nakoniec czytał rzecz o użyciu dziś ięzyka łacińskiego, a zapuszczaiąc się w szczegółowe gramatyczne i dyalektyczne rozbiory, dowodził, iż dzieła czystym i prawdziwie gładkim, łacińskim pisane ięzykiem, u wszystkich uczonych zawsze są szacowanemi, nigdy z pamięci i używania wypuszczonemi bydź nie potrafią.

Kollega Paweł Czaykowski Professor Literatury w Uniwersytecie, Sekretarz Towarzystwa Naukowego, postępuiąc daley w przedsięwzięciu swóiem, czytał Poema Sali Jagiellońskiey poświęcone. W siodmym Obrazie wspomniał znaczenie Akademii Krakowskiey, która przeszedłszy za Stanem Rycerskim na stronę *Stefana Batorego*, cały Naród do obrania Go swoim Królem skłoniła, w ósmym zaś obrazie uwielbiał, hoyne dobrodzieystwa, któremi Królowa Anna Akademiią zaszczycała.

Kollega Ludwik Kosicki Pfr: Łacińskiego i Greckiego ięzyka w Lyceum S. Anny czytał rosprawę o Heraldyce, w którey wywiodłszy zrzodłosłów Heraldyki i wyłożywszy iey znaczenie, Heroldow dawnych obowiązki wykazał. Zastanawiał się potem w powszechności nad początkiem Herbów, a popieraiąc mieyscami z Greckich i Rzymskich Autorow wyiętemi, to twierdzenie, że używanie herbow nayodległeyszey sięga starożytności, wykazał, iakich znaków używały, nayslawnieysze w teyże starożytności ludy. Nakoniec przystąpił do Heraldyki czasów późnieyszych, maiąc naywiększy wzgląd na początek herbów Rycerstwa polskiego.

Kollega Józef Łęski Astronomii w Uniwersytecie Professor, czytał dalszy ciąg o sztukach nadobnych, wykładaiąc, ile estetyczną dzielnością wpływaą na wykształcenie Człowieka. Wspomniawszy że pierwsze swoie potrzeby fizyczne zaspokoiwszy Człowiek, dążyć z roskoszą do ukształcenia swego umysłu powinien, a wystawiwszy skutkowanie z widzenia tworów Malarstwa, roskosz powstaiącą z ich oglądania za główny cel sztuk nadobnych uważał. Rozróżnił piękność ideału od naśladowania piękney natury, i z uwag tych wniósł, że potrzeba posiadać wiele Filozofii, aby umieć robić dzieła malarskie, i patrzyć się na nie. Rozwodził się nad początkiem i wzrostem sztuk pięknych, a przeszedłszy stopniowania sztuki, przystąpił do wyboru przedmiotow, iakich doskonalenie moralności wymaga. Znaiomość dzieiów ludzkich, i wielkich ludzi, mienił bydź zrzodłem dostarczaiącem wątku, do wszelkich układów dzielmistrza. Dopełniaiąc nakoniec części dawniey rozważane, mówił szczególniey o okolicach, przytaczaiąc wyiątki z rękopisma sławnego Gesnera.

Kollega Jozef Sołtykowicz wysłużony Professor w Akademii, czytał rys życia ś. p. X. Bonifacego Garyckiego Filozofii, Oboyga Prawa i S. Teologii Doktora, w Uniwersytecie wysłużonego Professora, i Towarzystwa Naszego naukowego Członka. Przechodząc z wyszczególnieniem wszelkie iego w powołaniu Akademickiem przez lat 59 prace i zasługi, na różnych przez iakie w tym przeciągu czasu, przechodził stopniach, i Urzędach Akademickich, w wyrazach pełnych uczucia i wyrażenia, oddał hołd cnocie, wytrwałości i prawdziwey zasłudze.

Kollega X. Mikołay Janowski Teologii Moralney w Uniwersytecie Professor, Kanon: Kat. Krakowski, wykazał rodzay właściwey chwały dla Mężów w za-

wodzie nauczycielskim, zaletą naukowości i użyteczności celujących, a wyszczególniwszy w tym względzie zasługi ś. p. X. Sebastyana Czochrona Fil: i O. P. Doktora, w Uniwersytecie wysłużonego Professora, iako rzetelnie w pracy powołania swego i pełnieniu obowiązków położone, przedstawił słuszność Pamięci Jego i szacunku, ktorego Mu nawet, po zgonie grobowcem przywalonemu, odmawiać nie należy.

Oddawać cześć pośmiertną Mężom znanym zaszczytnie dla swey Nauki, dla zasług, dla cnoty, do przyiemnych zaiste w samem dopełnieniu czynow należy. Hołd uwielbienia złożony na Ołtarzu cnoty, szacunek i poszanowanie obiawione publicznie dla talentów, dla prac, i zasług, są prawdziwą onych nadgrodą, są naypięknieyszym i nayozdobnieyszym wieńcem, i naydzielnieyszym dla nasladowania bodźcem. Zamienić życie za śmierć do konieczności fizyczney, każdego podług nieodmiennych praw Stwórcy wszystkiego, należy, żyć atoli z chwałą w pamięci ludzkiey, nie wielkiey iest zostawione liczbie Osób, które w tym lubownym celu ąc rodzaiu, na ten chlubny przywiley zasłużyć sobie potrafiły.

W skutku tey smutney a niezbędney kolei straciło Towarzystwo nasze naukowe w roku zeszłym, trzech z Grona swoiego Członków ś. p. X. Andrzeia Trzcińskiego Fil: i Med. Dra, Kan. Kat. Krak. wysłużonego w Szk Gł. Prfra, który przy zgonie dowiódł ieszcze swego do dobra Nauk przywiązania, odkazuiąc testamentem szostą część maiątku swego na fundacyą dla uboższych Studentów. ś. p. X. Franciszka Lgockiego Proboszcza Jnfułata w Oswiecimie, Męża w Hierarchii Kościelney z Godności przezeń piastowaney i połączoney z Nauką tak świeckiey iak Kościelney, równie ozdobney iak przekonywaiącey wymowy, z powszechną znanego zaletą. ś. p. Walentego Bartscha Senatora Rzpltey Krak. Męża szacowanego powszechnie dla swey dobroci, i łagodności i zasług, który przez niemal lat 50 rozne w tem mieście sprawuiąc Urzędy, na wszystkich odznaczył się z chwałą, z znaiomości interessow i stósunków Miasta tego, z usilności w dopełnieniu przyiętych obowiązków, połączoney z prawdziwem do dobra Krakowa przywiązaniem, a w miarę możności, przy rozlicznych pracach zatrudnieniach, do lubych Jemu przedmiotów, czytanie Klassycznych łacińskich należało ieszcze Pisarzy.

Postępuiąc wedle Statutu Towarzystwa, W. Józef Brodowicz Medycyny i Chirurgii Doktór, w Uniwersytecie Jagiellońskim Terapii i Kliniki Ordynaryyny Professor, w poczet Członków czynnych policzony i zapisany został.

Prześwietna Publiczności! Ten iest krótki i rzetelny rys, prac zeszłorocznych Towarzystwa naszego naukowego. Wymienione tu przedmioty, któremi się toż Towarzystwo z Uniwersytem połączone zaymowało, dowodzą naywyraźniey celów i zamiarów naszych, okazuią uszanowanie dla Religii i Tronów, dla Rządu i praw Kościoła, są skazówką dążności naszych do dobra kraiu, przez rozszerzanie pożytecznych umieiętności, nauk i sztuk nadobnych, a przez wyrządzanie czci dla ubyłych przez śmierć członkow, hołdowanie cnocie, talentom, pracy i zasługom, zagrzewać do nasladowania, do Emulacyi pobudzać, do usiłowań naszych należy.

Szanowni Kolledzy! Czyniąc zadosyć obowiązkom powołania Waszego, przez dopełnianie powinności ieszcze Członków Towarzystwa czynnych, dali ście i daiecie dowody, Waszych chęci dla postępu i doskonalenia Nauk, Waszego do dobra i pożytków kraiu przywiązania. Wytrwałość w chwalebnych i użytecznych przedsięwzięciach, iest oznaką Mężów, Wytrwałością i usilnością, ustalicie i utwierdzicie zaszczytnie rozpoczęte, z korzyścią istnieiące dzieło połączenia się w Towarzystwo z Uniwersytetem naszym w związku nierozdzielnym będące; skutki ztąd pomyślne, ziednaią Wam to chlubne świadectwo, żeście z prawdziwą gorliwością oddali się sprawie Nauk, iż rzeczywiście powołaniu Waszemu wiernemi iesteście.

DODATEK
DO № 19.
GAZETY KRAKOWSKIEY

z KRAKOWA DNIA [illegible] MARCA 1824 ROKU w NIEDZIELĘ.

Z Paryża d. 12 Lutego.

Onegday uczniowie instytutu niewidomych sporządzili koncert; naybardziey dziwiono się granemu na skrzypcach *Solo* kompozycyi niewidomego nauczyciela i grane przez takiegoż ucznia.

Wyrachowano tu, iż liczba urzędników, którzy maią razem prawo głosowania, wynosi do 5640. Gdy wszyscy ulegaią 6 Ministerstwom, przeto w obiorach stósować się będą do ich woli.

Że papiery rządowe doszły do nominalney równości swey ceny, iest to wypadek, który stanowić będzie epokę w historyi skarbu Francuzkiego. Pod przeszłym Królewskim rządem niestały nigdy wyżey nad 84 za sto, a pod Bonapartem podniosłey się do 94. Teraźnieyszemu konstytucyynemu rządowi i roialistycznemu Ministerium zostawionem więc było podniesienie ich dorówności. Oppozycyyne pisma twierdzą iednak ciągle, że Francyą zabiią pożyczki; prawdą iest, iż winniśmy 197 mill. Fr. z któr ch 63 pochodzą z dawnego za Króla długu, 130 z czasów rewolucyi i 100 dniowego pobytu we Francyi Bonapartego, a 4 mill. z ukończoney teraz z Hiszpaniią woyny. Lecz te 4 mill. są całym długiem, który za teraźnieyszego Królewskiego rządu zaciągnio[illegible]. Maż oppozyia powody do żalenia się na teraźnieyszy rząd nasz?

Marszałkowie polni, Margr. de Vernee, Hr. Chastelux, Hr. Rasignac, i Hr. Lauriston otrzymali Sardyńskie ordery S. Maurycego i S. Łazarza.

Jenerał Lapoype, który iak wiadomo skazany niedawno był przez Sąd poprawczey policyi na 4 miesiące do więzienia i zapłacenie 400 Fr. kary, odwołał się do wyższego Sądu, lecz przegrał i musi teraz poddać się nakazaney karze.

Niespracowany X. Pradt wydał znowu pismo w dwóch częściach pod tytułem: *Europa i Ameryka w r. 1822 i 1823.*

W Sekwanie znaleziono zwłoki 32 letniey kobiety, która była w osmym miesiącu ciąży i miała przywiązane do pasa dwochletnie dziecko.

W Nant dobroczynne towarzystwo potrafiło nakoniec zakupić dom dla nauki ubogich dzieci, w którym urządzone są 4 klassy i 400 dzieci biorą w nich bez-

płatne nauki. Otworzenie tych rozpoczęło się nabożeństwem, na którem znaydowali się nauczyciele, dzieci i ich dobroczyńcy.

Przeznaczony na Hiszpańskiego Posła w Londynie Paez de la Cadena, oczekiwany iest w krotce w Bordeaux. Mowią także, iż tuteyszy Hiszpański Poseł, Xżę San Carlos, przedsięweźmie z zleceniem rządu swoiego na krotki czas podróż do Londynu.

Xiężna Conde nie wyszła ieszcze z niebezpieczeństwa.

Z Madrytu d. 11 Lutego.

Patryiarcha Jndyyski (Wielki Jałmużnik Królewski), Arcybiskupi Walencyi i Tarragony, wielu Biskupów podali Królowi prośbę o przywrócenie Jnkwizycyi; lecz iak się zdaie na próżno. „Cały naród, Nayiaśnieyszy Panie, Kościół i lud żądaią Jnkwizycyi. Nieprzyiaciele W. K. Mci wiedzą dobrze, iż ona tylko bezbożne ich plany zniszczyć może, i dla tego wystawiaią rozmaite trudności w iey przywróceniu, dla uniknienia śmiertelnego ciosu. Tymczasem sekty są nieustannie czynnemi i podkopuią gmach społeczny. Buntownicze i bezbożne xiążki, nieprzystoyne obrazy i ryciny zalewaią królestwo, a nauka młodzieży ciągle ieszcze znayduie się w ręku przewrotnych osób. Rozpuszczeni ludzie mowią z niesłychaną zuchwałością, przybieraią zwolenników i iawnie nauczaią swych zasad. Takim sposobem zaledwo przytłumiona, ale ieszcze nie zniszczona rewolucyia, wzrasta i rozszerza się szybko w cichości, i wybuchnie na nowo, ieżeli moc ludzka nie potrafi iey wstrzymać. Proszący, Nayiaśnieyszy Panie, przewiduią wiele burz, które W. K. Mci i Kościołowi grożą, i iako pierwsi stróże w Jzraelu obowiązanemi są naypierwsi do uwiadomienia o grożącem niebezpieczeństwie, &c.„

Przez przybyły do Gibraltaru Angielski okręt odebraliśmy niektóre wiadomości o południowey Ameryce. Bolivar znaydował się d. 7 Września w Lima, gdzie dla utrzymania stoiącego w Paz woyska swoiego nałożył kontrybucyią. Woysko Krolewskie stoi na przeciwko niego, i oba woyska uważaią się nawzaiem, i aż do tego czasu nie zaszło nic ważnego. Listy z Buenos-Ayres pod d. 6 Październikа wzmiankuią o nieszczęśliwem przedsięwzięciu przeciw Jndyianom Pompasu.

Gazeta tuteysza przypomina w tey chwili, w ktorey wszystkich zwrocona iest ciekawość iak Angliia weźmie się względem południowey Ameryki, postępowanie gabinetu Hiszpańskiego pod czas woyny osad Angielskich w północney Ameryce (teraz Ziednoczonych Stanów) przeciw macierzyńskiemu kraiowi. Wiadomo całemu światu, iż wspieranie na ówczas przez Francyią powstałych prowincyy uważane w Anglii było za zerwanie pokoiu. Król Karol III oświadczył, iż nie uzna pierwey Amerykańskich Stanów, aż gdy ie Angliia uzna, i nakoniec na naleganie tylko Francyi na mocy związku rodzinnego pomiędzy Burbonami odstąpił od tego oświadczenia. Monarcha Hispański wystawiał, iż przez poiedyńcze układy z Ziednoczonemi Stanami rodzinny związek nadwerężony zostanie i starał się w dobrym sposobie rzecz tę zagodzić. Angliia wydała mu nakoniec woynę i wielkie szkody w iego osadach poczyniła. W brew postępowaniu rządu

Hiszpańskiego obcy poddani przyświecali się do odpadnienia osad Hiszpańskich. Prawie wszystkie gazety od r. 1810 zachęcały Południowych Amerykanów do buntu. Wszystkie przybywaiące do osad Hiszpańskich okręty przywoziły roialistom zatrważaiące wiadomości, gdy tymczasem w Europie głosiły zwycięztwa powstańców. Broń, którą powstańcy walczą, pochodzi z Angielskich fabryk, a osady ich okrętow zaczawszy od kapitana aż do podofficera składaią się z cudzoziemców; całe pułki Europeyskich awanturników walczyły pod ich znakami. Przeszło 8000 żołnierzy, którzy rozpostarli się w Wenezueli, ani ieden niemówił ięzykiem Hiszpańskim. Sekciarze poddani przyiacielskich Mocarstw przenieśli do nowego świata filantropiczną swoią wściekłość. Moze niedosyć iest wiadomo, iak z tego powodu cudzoziemcy stali się Amerykanom, tak roialistom, iako i powstańcom obmierzłemi. Prawy rząd Limy w r. 1820 w Października zaledwo potrafił Anglików uratować od wsciekłości mieszkańców Callao, gdy Cochrane zabrał z tamteyszego portu fregatę Esmeralda. W liście zaś Jenerała San Martin do Trinstan z Limy pod d. 24 Maia 1822 czytamy co następuie: „Nie widać tu ani iednego piastra, co przypisać należy chciwości pewnych Anglików. Ci ludzie, skoro u nas nie będzie nic do wzięcia, przeydą pewnie do nieprzyiaciela; są to Janczarowie, którzy pragną tylko zysku i o żołd się tylko troszczą. Nasze zwycięztwo lub upadek mało ich obchodzi i żadnemu ufać niemożna.„ Widzieć ztąd można, iż Hiszpanie nie ściągaią na siebie winy wiarołomstwa.

Na wyspie Kuba panuie nayzupełnieysza spokoyność. Hiszpańska fregata, która z Hawanny w 38 dniach do Kadyxu przybyła, potwierdziła tę wiadomość.

Listy z Lizbony pod d. 4 b. m. wzmiankuią o uzbraianey w tamteyszym porcie wyprawie przeciw Brazylii. Woyskami, których liczbę do 12,000 podaią, dowodzić ma Lord Beresford.

Z Londynu d. 17 Lutego.

Na wczorayszem posiedzeniu izby niższey P. Clerk przy złożeniu rachunku potrzeb dla siły morskiey na rok teraźnieyszy, wniósł o uchwalenie o 300,200 Fs. więcey niż w r. z. ponieważ dla zasłaniania rozszerzonego teraz z południową Ameryką handlu, dla zabezpieczenia tamteyszych okolic przeciw rozboiom morskiem i dla zasłaniania naszego handlu na morzu środziemnem zamiast, 25 razy 29,000 maytków, &c. musi bydź na żołd wziętych. Po krótkich i mało znaczących sporach został ten wniosek przyięty. Minister Canning rzekł z tego powodu: „Nigdy do utrzymania pokoiu nie było pewnieyszych widoków iak teraz, i nie wielkie pomnożenie kosztów na siłę morską okazuie dostatecznie, iż Ministrowie J. K. Mci nie lękaią się wcale, aby przyyśdź mogło do woyny. „

Tak wielka zachodzi niecierpliwość publiczności względem formalnego uznania niepodległości kraiów południowey Ameryki, że dla zaspokoienia oney w wyższey izbie Margr: Landsdown, a w niższey P. Mackintosh zapowiedzieli, iż w pierwszych dniach Marca wniosą, ażeby Ministrowie uwiadomili Parlament o teraźnieyszych naszych stosunkach i związ-

zkach handlowych z kraiami południowey Ameryki, ieżeli wprzód sami tego nie uczynią.

Gazeta *Morning Chronicle* wyraża: Zapewnić możemy z wyższego upoważnienia, że z strony Anglii w tak zalecaiącym sposobie uczynione zostały propozycvie Hiszpanii względem uznania niepodległości kraiów południowey Ameryki, iż za przybyciem do Madrytu tego pisma zaraz pod rozwagę wzięte zostało, w skutku czego Ambassador Hiszpański przy Dworze Francuzkim, Xże San Carlos, przeznaczony iest w szczególnieyszem poselstwie do Londynu. Wybór ten (rzeczony Xże iest bowiem rodem z południowey Ameryki lubo bardzo Królowi przychylny) zdaie się rokować po myślność ważnego układu, który mu poruczony został. Pierwszym warunkiem układu będzie bezwątpienia wypłata pewney kwoty pieniędzy, do którego uskutecznienia pewnie rząd Angielski przyłoży się, dla usunięcia wszelkich przeszkód i ukończenia tey ważney sprawy. Francyia zostaie co do tego punktu w zupełnem porozumieniu z Angliią. Uznanie to iest wielkiem w świecie zdarzeniem, i przekonanemi iesteśmy, iż kraie południowey Ameryki przyięte do związku ludów, starać się będą żyć w naylepszem porozumieniu z Europą.

Gazeta Goniec donosząc o wyroku Króla Hiszpańskiego, dozwalaiącego o wolnego handlu z iego osadami, dodaie: „Zachodzi pytanie która część południowey Ameryki będzie temu wyrokowi posłuszną? Pewnie żadna, ponieważ posłuszeństwo oznacza ciche uznanie panowania, ktorego wyrzekły się na zawsze. Krok ten nie usunie podobnież trudności, na ktore Hr. Liwerpool na pierwszem posiedzeniu Parlamentu zwrócił uwagę, dopóki z strony Hiszpanii formalnie uznanie niepodległości osad nie nastąpi. Porty Kolumbiyskie, Mexykańskie, Buenos-Ayres, Chili i Peru bez względu na wydany w macierzyńskim kraiu wyrok nie przyymą żadnego obcego handlowego okrętu, iak tylko pod postanowionemi przez ich rządy warunkami."

Dom Loughnan, Syn i Obrien zawrzeć miał z rządem Greckim pożyczkę na 1 mill. Fs.

Do zachodnich Jndyy wysela rząd dwóch Xięży kościoła Angielskiego z tytułem biskupim, którzy czuwać będą nad sprawami kościoła w posiadłościach Angielskich. Siedliskiem ich iest Jamaika i Barbadoes. Każdy mieć będzie 4000 Fs. pensyi, z zapewnieniem 1000 po 12letnim tam bawieniu.

Wyprawa pod Kapitanem Parry na nowe odkrycia wypłynie zapewne w pierwszey połowie Maia.

Xże Northumberland odstąpił liczmym swoim dzierżawcom od zaległości 20 od sta.

Gazety Jamaiki do 13 Stycznia przyniosły zaspokaiaiącą wiadomość względem stanu tey osady. Panuie tam znowu zupełna spokoyność i w wielu okolicach rozeszła się milicyia. — Na wyspie Demerary święta Bożego narodzenia obchodzone były spokoynie, a d. 8 cofnięno ustawę woienną.

Podług listów z Rio-Janeiro Cesarz Brazylii ogłosić kazał d. 17 Grudnia przyrzeczoną w d. 16 Listopada konstytucyią. Ciało prawodawcze podług niey składa się z dwóch izb. Członki pierwszey są dożywotnie, a drugiey cza-

sowe; liczba członków pierwszey iest o połowę mnieyszą od drugiey. Członki do pierwszey obiera Cesarz z potróyney listy podanych przez prowincyie kandydatow. Cesarz ma prawo nadawania szlachectwa, zwoływania, odraczania ciała prawodawczego i rozwiązywania drugiey izby. Będą prowincyionalne rady w większych prowincyiach z 21, a w mnieyszych z 13 członkow złożone. Jak tylko nowy kryminalny kodex ułożony zostanie, będą sądy przysięgłych zaprowadzone. Konstytucya dozwala wyznawania innych religiy, ale Rzymsko-Katolicka iest religiią kraiową. — Zresztą panuie tam spokoyność, rownie iak w Fernambuko po uwięzieniu Barata i odesłaniu do Rio-Janeiro, ktory był sprawcą tamteyszych zaburzeń.

Z Limy donoszą pod d. 4 Października, że po szczęśliwey potyczce, którą Jenerał Santa Cruz z Hiszpańskim Jenerałem Valdes pod Sopita stoczył, i wypadkiem iey było 100 nieprzyiacioł zabitych, 184 poymanych, 240 broń, 52 koni, &c. cofnął się Valdes z swoim woyskiem do korpusu Laserny, którzy połączeni udali się do Puno. Lecz uprzedził ich tam z Arequipa Jenerał Sucre. Jenerał Laserna będzie więc miał z przewyższaiącą siłą do czynienia i nie pozostanie mu iak poddać się lub cały korpus wystawić na zupełne zniszczenie. — D. 10 Października popłynie z Valpairoso 3000 posiłkowego woyska do Limy. Brzeg tamteyszy nie iest więcey zamknięty i żegluga iest zupełnie wolna z Valpairoso do Arika i Limy.

Z Włoch d. 15 Lutego.

Podług gazety Rzymskiey pod d. 11 b. m. zdrowie Oyca S. polepsza się codziennie, i J. Swiątobliwość daie znowu posłuchania. — Wizerunek Króla Angielskiego, który ten Monarcha Kardynałowi Consalvi posłał, przybył do Rzymu nazaiutrz po iego śmierci.

Xiężna Modeny d. 13 b. m. między godziną 5 i 6 z rana rozwiązaną szczęśliwie córką została, która na Chrzcie S otrzymała imiona Marya Beatryxa Anna Franciszka.

Kościół, który Król Neapolitański poślubił wystawić S. Franciszkowi de Paula na podziękowanie za utrzymanie swego tronu, wznosi się w Neapolu szybko; przepyszne marmurowe kolumny, któremi iest przyozdobiony, iuż są ustawione i pracuią teraz nad kopułą. Budowa ta przyniesie sławę Architektowi Bianchi i okaże współczesnym iak daleko teraz kunszta we Włoszech wygórowały.

Od wielu lat nie było we Włoszech tak tęgiey zimy iak w tym roku. Wszędzie widać góry okryte śniegiem i od wielu dni wieie wiatr północny.

W Voghera (w Piemoncie) czuć się dało d. 4 Lutego o 56 minutach po godzinie 10 w nocy trzęsienie ziemi, które 4 minuty trwało. W pobliskiey wsi Madesine, w którey słyszeć się dał wielki krzyk, lękano się nieszczęścia. W Jerva (o 8 godzin drogi na północ od Turynu) czuć się także dały w nocy d. 4 trzy wstrzęśnienia ziemi.

Xże Corignan w krotce po swoim powrocie do Turynu, udał się do Florencyi, gdzie iego rodzina bawi.

List z Jerozolimy pod dniem 21 Października donosi, że iak tylko nadeszła tam wiadomość o zeyściu z tego świata Piusa VII. odprawione zaraz zostały w Kościele Grobu S. uroczyste exekwiie za

duszę iego. Różne narody znaydowały się na tym smutnym obrzędzie i z pobożnością słuchały kazania w Arabskim ięzyku mianego.

Podług listów z Ankony pod d. 8 Lutego, zapewnia Gazeta Powszechna: że Lord Biron z znaczną ilością broni i ammunicyi przybył do Missolungi, i że d. 28 Stycznia 5ciotysiączny korpus Grecki udał się przeciw Arta, a inny korpus, który przeciw Salona postąpił, pobił oddział woyska Tureckiego.

Z Tryiestu d. 3 Lutego.

Z Durazzo w Tureckiey Albanii przybył tu w 10 dniach okręt z podróżnemi listami do 15 Stycznia z Skutary. Podług tych listów Basza Skutary powrócił z nieszczęśliwey wyprawy przeciw Missolungi z około 2000 ludzi do swey stolicy, ale wnuka swego Jbrahima zostawił iako zakładnika u Albańczyków. W baszostwie swoim miał oznaymić, iż nie z iego winy upadła wyprawa, ale Dywanu, ponieważ zostawił go bez wszelkiego wsparcia. W Durazzo mowiono iednak, że W. Sułtan nakazał oddalić go i głowę mu uciąć, o czem sam nawet miał odebrać wiadomość od swego ajenta w Stambule.

Od granic Tureckich d. 7 Lutego.

Ces. Rossyyski rzeczywisty Radca stanu, P. Minciaki, którego przybycie do stolicy państwa Ottomańskiego wstrzymał nieszczęśliwy przypadek, który go w drodze ze Lwowa do Hermanstadt spotkał, przybył tam d. 22 Stycznia. Porta kazała zaraz po przybyciu powitać P. Minciaki przez pierwszego urzędnika Reis-Effendego i posłała mu, podług zwyczaiu wschodu i Posłom tylko służącey etykiety, owoce i kwiaty.

W Napoli di Romania, gdzie teraz znayduie się wykonawcza rada pod prezydencyią Magnat-Bey, a Kolokotroniego syn iest dowodcą twierdzy, panuie ścisły porządzek i dobra policyia. Miasta tego broni 15,000 ludzi. Prawodawcza rada, która w Argos ma siedlisko, iest tylko dla formy, ale bez żadnego znaczenia.

Z Alexandryi piszą pod d. 3 Grudnia, że w Egipcie uzbroiona została nowa wyprawa przeciw Kandyi (wyspie Kreta.) 5000 woyska miało natychmiast na 10 woiennych okrętach przewiezionych bydź na Kandyią, a 4 powieść miały za kilka dni ammunicyią. Lubo twierdzą, iż Kandyioci odparli napady Turkow i dawne swoie stanowiska zaięli, zdaie się iednak, że Grecy na tey wyspie w złem znaydują się położeniu, które za przybyciem świeżego woyska bardziey się ieszcze pogorszy. — Jnna posiłkowa potęga Porty, Algier, wysłać także miała pewną liczbę okrętów do Tenedos, tak iż zdaie się iakoby przez całą zimę chciano nieustannie nękać Greków.

Wyspą Tine rządzą zaprowadzeni niedawno w mieysce Eparchów Eforowie. Na Hydra zachodzi wielkie nieukontentowanie. Około 10 okrętów iest ieszcze uzbroionych, a reszta nie, z braku pieniędzy. W nocy nie iest tam nikt życia swoiego pewny. Czesme iest nayszczęśliwszem mieyscem, które w tey chwili cieszy się spokoynością. Grecy i Muzułmanie żyią tam w zgodzie. Policyia iest ścisła i każde poruszenie powstańców od ostatniego śmiałego ich wylądowania do Vourla iest pilnie uważane. Zaden nieprzyiacielski zbroyny okręt nie

może około brzegów przepłynąć, ażeby go stojący dzień i noc na górach stroże nie postrzegli. Nad brzegiem usypano nawet batteryą dla zabezpieczenia miasta przeciw napadowi. Przez te ostrożności środki spodziewają się odstraszyć Greków od nowego lądowania.

Podług listów z Jpsary pod d. 11 Grudnia zachodzi tam niezmienne postanowienie, uzyskać niepodległość albo umrzeć. Prawie wszystkie okręty tey wyspy poszły przeciw Patras, gdzie teraz Grecy naywiększego dokładaią natężenia dla opanowania tey twierdzy. Jpsaryioci przyprowadzili kilka zabranych w Vourla Tureckich łodzi; lecz dobrze obeszli się z Turkami. Okręty ich krążą zawsze ieszcze pod brzegami Caraburun i w odnodze Smirneńskiey. Na początku Stycznia dwa z nich o mało nie zabrały Tureckiey łodzi, gdyby im okręt Francuzki nie był przeszkodził. W wylądowaniach nie są Jpsaryioci szczęśliwemi, gdyż ich zawsze Turcy odpędzą.

Swięta Bożego Narodzenia były w Smirnie spokoynie obchodzone. Piiany Turek zrobił na chwilę hałas, ale zaraz został uwięziony, i iakkolwiek to zdarzenie żadnych niepociągało za sobą skutków, patrolował iednak Basza z liczną strażą w nocy po zamieszkaney przez Franków części miasta.

Z Frankfortu d. 18 Lutego.

Odpieczętowanie i przeyrzenie papierów Radcy nadwornego Dok: Fryderyka Murhard, iako też odłączenie razem zapieczętowanych iego brata, Doktora prawa Karola Murhard, rozpoczęło się d. 7 b. m. a ukończyło d. 11. Nastąpiło zaś w obecności z strony Elektorsko-Heskiego rządu umocowanego Dyrektora policyi i Radcy taynego Neuhof z Hanau, 3ch urzędników tuteyszey policyi, Dok: Karola Murhard za siebie i przez pełnomocnictwo za brata swego i iednego z tuteyszych prawników, który ostatniemu iako obrońca przydany został. Jak słychać przy oddzieleniu i przeyrzeniu papierów Radcy Murharda nie miano naymnieyszego znaleźć śladu, ażeby należał do zabronionych towarzystw lub do pisanych przed niedawnym czasem do Xięcia Elektora grożących listów. Co do papierów Karola Murharda, Elektorsko-Heski Kommissarz nie miał upoważnienia do ich przeyrzenia, ale on dobrowolnie poddał się i prosił o ich przeyrzenie, które nader pomyślnie dla niego wypadło, bo naymnieyszego śladu podeyrzenia nie znaleziono. Podług doniesienia z Kassel P. Kelch wypuszczony z więzienia został.

Rząd Nassauski nałożył na wszystkie zagraniczne wina po 10 Zr. od beczki opłaty konsumpcyyney. Na wiadomość o tem, rząd Badeński powyższył nawzaiem cło od wina Nassauskiego.

Królewic Niderlandski Fryderyk przeiechał w swey podroży do Minchen przez Norembergę.

Ciało zmarłey Xiężny Maryi Anny Bawarskiey przewieziono d. 13 z Bamberga do zamku Banz, gdzie w Xiążęcem grobie będzie złożone.

P. Arnoldi w Gota ułożył proiekt do założenia loteryi z rękodzielnych i fabrycznych towarów, dla podniesienia Niemieckiego przemysłu.

Spohra naynowsza opera: "Jessonda" z nadzwyczaynemi oklaskami w Lipsku była wystawiona.

Baron Las Casas przeiechał przez miasto nasze z Minchen do Paryża.

Wysokość Barometru w miesiąc: Lutym i Mar:				*Stan Termometru* 1824 r.		
D.	rano	popoł:	wie:	rano	pop:	wie:
28	27.4,6	2.4,5 4	27.4.9	†0.4	†1.6	†1.
29	27.5,6	27.6,0	27.5,7	0	†1,6	—1,6
1	27.3,10	27.1,8	26.1110	—3.	†6.2	†2.
2	26.9,7	26.8,9	26.8,6	†1.	†5.	—0.6
3	26.9,4	26.9,10	26.102	—3.4	—1.8	—3.8
4	26.11,7	27.0,9	27.4,0	—6 3	†1.8	—0,4
5	27.5,2	27.5, 0	27.5	—5.	†1 5	—1.

Teatr Narodowy.

W następuiący Wtorek d. 9 Marca, na benefis Maryi Fiszerowey daną będzie po raz pierwszy nigdy tu niewidziana Komedya z francuzkiego Pana de Beaumarchais przetłomaczona przez F. Zabłockiego w 5 aktach, pod nazwiskiem: *Dzień pusty*, czyli *Wesele Figara*.

We Czwartek zaś d. 11 b. m. daną będzie na żadanie, wielka Tragedya ze śpiewami w 3 aktach, z Dziejów oyczystych przez J. U. Niemcewicza wierszem oryginalnie w ięzyku polskim napisana pod nazwiskiem: *Zbigniew*.

DONIESIENIE.

Pisarz Trybunału I. Instancyi W. M. K. i Jego Okręgu. Podaie do publiczney wiadomości, iż Kamienica w Mieście Zydowskim na Kazimierzu przy Ulicy Szerokiey pod L. 73 w Gminie Mieyskiey X. stoiąca Star: Moyżesza Lewkowicza i Ewy Petzenbaumów Kupców własna, przez publiczną Sądową Licytacyą przedaną będzie, a to na zatysfakcyą długów z mocy obligów.

1) Przed Andrzeiem Kossowiczem Notaryuszem 1 Lipca 1816 przez Star: Moyżesza i Ewę Petzenbaumów na rzecz Handlu Piotra Steinkellera zeznanego.

2) Przed Notaryuszem Woyciechem Olearskim 4 Października 1820.

3) Przed tymże Notaryuszem d. 19 Stycznia 1819.

4) Przed tymże Notaryuszem 20 Stycznia 1820, które Dokumenta dowodzą, że od Petzenbaumów należy się Handlowi Szteinkellera 1750 Talarow a Star: Fischlowiczowi 1500 Talarów i 3.50 Złp. z prowizyią zaległą.

Protokół zaięcia tey nieruchomości uskutecznił Komornik P. Woyciech Skorczyński w dniu 3 Stycznia 1823. Kopia tego Protokułu tak Wóytowi właściwemu Gminy X. P. Macieiowi Mączeńskiemu iako i Pisarzowi Sądu Pokoiu Miasta Krakowa P. Jakobowi Miętuszewskiemu w dniu 18 Lutego 1823 przez woźnego Wincentego Nowaczyńskiego doręczoną została.

Protokół ten zaięcia do Akt hipotecznych W. M. Krakowa, w Księgę zaięciów III. na karcie 454 pod L. 86 dnia 6 Marca 1823 zaś do Księgi Trybunału I. Jnstancyi u Pisarza w Księgę zaięciów III. od Pag: 871 do 877 pod L. 100 dnia 17 Marca 1823 wpisanym został.

Przedarz tey Nieruchomości odbywać się będzie na Audyencyi publiczney Trybunału I. Jnstancyi W. M. Krakowa, w Krakowie Posiedzenia swoie pod L. 106 maiącgo, za popieraniem P. Adama Krzyżanowskiego P. O. D. Patrona iako Pełnomocnika Wierzycieli Handlu tuteyszego pod Firmą Piotra Steinkeller w Krakowie przy Ulicy Szczepańskiey pod L. 377 i Star: Salomona Fischlowicza Wexlarza w Mieście Zydowskim na Kazimierzu pod L. 122 mieszkaiącego.

Szacunek Kamienicy tey ustanowiony iest Wyrokiem Sądowym w ilości 15,000 Złotych Polskich.

Warunki Licytacyi sądownie zatwierdzone, są następuiące:

1) Chcący licytować złoży dziesiątą część szacunku, to iest Złp. 1500 jako Vadium które w razie niedotrzymania Warunków utraci, i nowa Licytacya na iego stratę, koszta i niebezpieczeństwo nastąpi, od obowiązku złożenia Vadium popieraiący Licytacyą, są wolni.

2) Trzecią część szacunku, nabywca w dni 14 po stanowczym przysądzeniu, wierzycielom przedarz tę popieraiącym wypłaci.

3) Koszta popierania Licytacyi z Vadium złożonego, w dniach trzech po Licytacyi, popieraiącemu Patronowi wypłacone będą.

4) Resztuiący szacunek, nabywca stósownie do ułożenia się wierzycieli hipotecznych, lub klassyfikacyi, wypłaci w przeciągu dwóch miesięcy od Licytacyi.

5) Podatki zaległe stosownie do prawa z wadium wypłacone będą od dnia stanowczey Licytacyi do nowego nabywcy należeć będą. Czynsz Ziemny tak zaległy iako i bieżący, ile się przy Klassyfikacyi okaże, do nabywcy należeć będzie.

6) Summy Widerkaffowe ieżeli się jakie okażą przy Gruncie zostaną.

Wzywaią się zarazem wszyscy wierzyciele hipoteczni, i Osoby Prawo rzeczowe maiące, ażeby pod prekluzyą na pierwszym terminie Licytacyi złożyli na Audyencyi Trybunału wszelkie tytuły swych wierzytelności z wykazem mianych pretensyi i ustanowieniem Adwokata.

Do takowey Licytacyi wyznaczaią się trzy Termina:
Pierwszy w dniu Dwudziestym Trzecim Kwietnia r. b.
Drugi w dniu Dwudziestym Piątym Maia r. b.
Trzeci w dniu Dwudziestym Piątym Czerwca r. b.

W Krakowie d. 23 Lutego 1824 roku.

Kuliczkowski, Pisarz.